

CENTRUL PENTRU DREPTURILE OMULUI DIN MOLDOVA

ЦЕНТР ПО ПРАВАМ
ЧЕЛОВЕКА В
МОЛДОВЕ

THE CENTER FOR
HUMAN RIGHTS
OF MOLDOVA

MD-2012, Moldova, Chișinău,
str. Sfatul Țării, 16

Tel: 234 – 800; Fax: 225 – 442
E-mail: cpdom@moldova.md

23.02.2012 nr. 04-10/2
la nr. _____ din _____

Domnului Alexandru TĂNASE
Președinte al Curții Constituționale a Republicii Moldova

SESIZARE

privind declararea neconstituționalității sintagmei „orice membru” cuprinse în art.10 alin.(1) al Legii cu privire la colegiul disciplinar și răspundere disciplinară a judecătorilor nr.950-XIII din 19.07.96, în partea ce ține de dreptul Procurorului General, membru de drept al Consiliului Superior al Magistraturii de a intenta proceduri disciplinare

Onorată Curte,

Avocatul parlamentar Aurelia Grigoriu, în temeiul art.135 alin.(1) lit.a) din Constituția Republicii Moldova, art.24 al.(1), art.25 lit.i) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.4 alin.(1) lit.a), art.16 alin.(1), art.38 al.(1) lit.i), art.61, art. 62 și 79 din Codul jurisdicției constituționale și în baza art. 31 din Legea Republicii Moldova „Cu privire la avocații parlamentari” nr.1349 din 17.10.1997, solicită controlul constituționalității sintagmei „orice membru” cuprinse în art.10 alin.(1) al Legii cu privire la colegiul disciplinar și răspundere disciplinară a judecătorilor, în partea ce ține de dreptul Procurorului General, membru de drept al Consiliului Superior al Magistraturii de a intenta proceduri disciplinare.

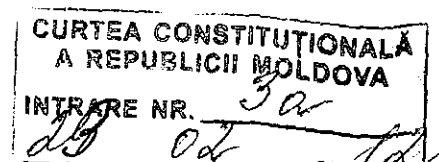
Obiectul sesizării,

Legea Republicii Moldova nr.950-XIII din 19.07.1996 cu privire la colegiul disciplinar și la răspunderea disciplinară a judecătorilor prevede împuternicirile și modul de activitate al Colegiului disciplinar și răspunderea disciplinară a judecătorilor¹.

Articolul 10 la alin.1 al Legii precitate prevede dreptul de a intenta procedură disciplinară, și anume:

(1) *Dreptul de a intenta procedura disciplinară îl are orice membru al Consiliului Superior al Magistraturii.*

¹Monitorul Oficial 61-62/607, 20.09.1996

În conformitate cu prevederile art. 122 din Constituția Republicii Moldova, articolul 3 al Legii cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii nr. 947-XIII din 19.07.1996 *Consiliul Superior al Magistraturii este alcătuit din judecători și profesori titulari aleși pentru o durată de 4 ani. Din Consiliul Superior al Magistraturii fac parte de drept: Președintele Curții Supreme de Justiție, ministrul justiției și Procurorul General.*

În opinia avocatului parlamentar sintagma „orice membru” cuprinsă în art. 10 alin.(1) al Legii cu privire la colegiul disciplinar și răspundere disciplinară a judecătorilor, oferind dreptul Procurorului General, membru de drept al Consiliului Superior al Magistraturii de a intenta proceduri disciplinare contravine următoarelor dispoziții constituționale și internaționale:

Constituția Republicii Moldova:

- Art. 20 al.1 *„Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime”.*
- Art. 21 *„Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată pînă cînd vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale”*
- Art. 26 al.1 *„Dreptul la apărare este garantat”*
- Art.116 al.1 *„Judecătorii instanțelor judecătorești sînt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii”.*

Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale ale omului:

- Art. 5 al. 3 *Dreptul la libertate și la siguranță*
- Art. 6 *Dreptul la un proces echitabil.*

Circumstanțele pe care se întemeiază sesizarea,

Către Avocatul parlamentar parvin plîngerii de la cetățeni, în care este invocată încălcarea prevederilor supuse controlului constituționalității, indicînd că li se încalcă dreptul la un proces echitabil art. 6 CEDO.

Dacă facem referire la un caz concret menționăm, că condamnatul (R.G) s-a adresat în Judecată cu o cerere privind aplicarea art. 5 al Legii cu privire la amnistie în legătură cu declararea anului 2008 An al Tineretului. Cererea a fost admisă de instanța de judecată, fiind susținută și de procurorul, care a participat la soluționarea cazului dat. Peste o lună, procurorul, care a participat la examinarea cazului, și-a schimbat poziția procesuală și a depus recurs împotriva încheierii instanței de judecată, prin care s-a aplicat amnistia. Colegiul Penal al Curții de Apel Chișinău a casat încheierea instanței de fond și cauza a fost remisă spre rejudecare.

Cu toate că cauza privind aplicarea amnistiei se află încă la examinare, Procurorul General intentează o procedură disciplinară față de judecătorul, care a aplicat amnistia. Procedura disciplinară a fost intentată pe motivul interpretării incorecte de către instanța de judecată a Legii nr.188 din 10.07.2008 cu privire la amnistie. Petiționarul susține că aplicarea și interpretarea acestei Legi constituie o atribuție exclusivă a instanțelor de judecată, iar prin procedura disciplinară intentată împotriva judecătorului, pe faptul aplicării amnistiei, în timp ce cauza se află la examinare, i s-a încălcat *dreptul la un proces echitabil* pe motiv că instanțele de judecată, nu au fost independente, imparțiale și obiective, deoarece erau influențate de conținutul procedurii disciplinare.

Petiționarul consideră că Decizia Colegiului Penal al Curții de Apel Chișinău din 06.10.2011 de respingere a recursului a fost adoptată în condiții de inechitate și cu încălcarea dreptului său la un proces echitabil.

Conform prevederilor art.119 al Constituției Republicii Moldova împotriva hotărârilor judecătorești, părțile interesate și organele de stat competente pot exercita căile de atac, în condițiile legii. Petiționarul indică asupra faptului, că această normă constituțională oferă atât părții acuzării, în persoana procurorului, cât și părții apărării drepturi egale de a apela la căile de atac ordinare și extraordinare.

Petiționarul se plînge că prin atribuirea Procurorului General al Republicii Moldova, prin lege, a dreptului de intentare a procedurilor disciplinare împotriva judecătorilor, se lezează principiul contradictorialității și egalității părților în procesul penal, deoarece dreptul de inițiere a procedurii disciplinare în privința judecătorilor defavorizează partea apărării și, în acest sens, îi oferă părții acuzării „o armă” în plus, afectînd grav dreptul la un proces echitabil, reflectat în art. 6 al CEDO. Mai mult decît atât, de acest drept nu dispune direct partea apărării, fiind defavorizată în raport cu partea acuzării.

Astfel, se creează o inechitate în procesul de rejudecare ulterioară a cauzei.

Încălcarea Art. 20 din Constituția Republicii Moldova, combinat cu art. 6 din CEDO

Textul art. 20 din Constituția indică, în mod direct la existența unei obligații pozitive din partea statului de a asigura dreptul la satisfacție. Termenul „efectivă” este cheia pentru a elabora cadrul obligațiunilor statului. În primul rînd, noțiunile de „*instanțe judecătorești competente*” indică asupra obligațiunii pozitive a statului de a crea un asemenea sistem de instanțe, în număr suficient și să reglementeze funcționarea lor în felul în care sînt satisfăcute cerințele minime.²

Într-al doilea rînd, există o legătură evidentă între noțiunea de „*satisfacție efectivă*” și „*instanțelor judecătorești competente*”, adică acolo unde satisfacția drepturilor trebuie să aibă loc. Aici trebuie de evidențiat similitudinea textului constituțional cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, care în art. 8 se referă la „*instanțele judecătorești competente*”. Declarația specifică în art. 10 condiția de a fi audiat de către un „*tribunal independent și imparțial*”, iar art. 14. al.1 al Pactului cu privire la Drepturile Civile și Politice operează cu noțiunea de „*tribunal competent, independent și imparțial, stabilit prin lege*”. Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale vorbește în art.6.1 despre o „*instanță independentă și imparțială, instituită de lege*” și fixează aspectul temporal al efectivității prin referirea la „*judecarea [...] într-un termen rezonabil a cauzei*” (art. al.6.1).

Istoria și practica statelor de edificare a instituțiilor definiției ale accesului la justiție facilitează înțelegerea naturii juridice a sistemului statal de înfăptuire a justiției. Transformări considerabile în acest domeniu au loc în secolul al XX-lea, în special după ce actele internaționale conturează ansamblul elementelor definiției ale accesului la justiție. Rigoarele internaționale în domeniul accesului liber la justiție se conțin în art. 8 al Declarației Universale a Drepturilor Omului care enunță că „*Orice persoană are dreptul să se adreseze în mod efectiv instanțelor judiciare competente împotriva actelor care violează drepturile fundamentale ce îi sînt recunoscute prin constituție sau prin lege*”.

² Manfred Nowak, U.N. Covenant on Civil and Political Rights: CCPR Commentary , Kehl am Rhein; Strasbourg; Arlington, Engel, 1993, pag.37.

Însă, atribuind procurorului prin lege dreptul de intentare a procedurilor disciplinare consider că se încălcă principiul contradictorialității și egalității părților, deoarece dreptul de inițiere a procedurii disciplinare în privința judecătorilor defavorizează partea apărării în acest sens. Prin urmare, îi oferă părții acuzării „o armă” în plus, afectând grav **dreptul la un proces echitabil**, reflectat în art.6 al Convenției Europene cu privire la drepturile și libertățile omului³.

Obligația de a judeca prin intermediul instanțelor și tribunalelor imparțiale și constituite în mod ordinar este o obligație de natură cutumiară în dreptul internațional⁴, așa cum a fost descrisă în art. 75. 4 (garanții fundamentale) în Protocolul adițional I din 1977 la Convențiile de la Geneva⁵.

Încălcarea Art. 21 din Constituția Republicii Moldova - Prezumția nevinovăției.

Principiul prezumției nevinovăției este un principiu juridic important în cadrul jurisprudenței europene și este o parte integrantă a dreptului la un proces echitabil. Principiul prevede, printre altele, și obligația instanțelor judecătorești naționale, la fel și autorităților publice, de a nu se exprima, și **de a nu se lăsa influențate**, sau indica faptul că o persoană este vinovată de comiterea unei anumite infracțiuni dacă această infracțiune nu a fost dovedită în mod judiciar.

Curtea Europeană pentru drepturile omului a declarat în cazul *Minelli v. Elveția* (25 martie 1983) că prezumția nevinovăției este violată în cazul în care decizia unei instanțe judecătorești exprimă opinia referitor la vinovăția unei persoane în circumstanțele în care persoana în cauză nu a avut posibilitatea să se apere contra acuzațiilor aduse contra ei⁶.

Obligația de a respecta prezumția nevinovăției se aplică nu doar în cazurile penale. În comentariul la art.14 al Pactului internațional cu privire la drepturile civile și politice, Comitetul Pactului a evidențiat obligația *tuturor autorităților publice* să se „abțină de la prejudicierea rezultatelor procesului”⁷. Cazurile examinate de către instanțele de la Strasbourg. În cazul *Krause v. Elveția* (3 octombrie 1978) Comisia a explicat că în timp ce oficialii pot anunța în public existența suspiciunilor, prezumția nevinovăției va fi violată în cazul unor declarații formale din partea autorităților⁸.

Avocatul Parlamentar vede în reglementarea din art.10 alin.(1) al Legii cu privire la colegiul disciplinar și răspundere disciplinară a judecătorilor, ce ține de dreptul Procurorului General, membru de drept al Consiliului Superior al Magistraturii de a intenta proceduri disciplinare o îngrijire a dreptului prevăzut la art. 21 din Legea fundamentală.

O altă aplicare a principiului prezumției nevinovăției a fost făcută de către Curtea Europeană pentru Drepturile omului în cazul *Frunke v. Franța*⁹.

Încălcarea Art. 26 din Constituția Republicii Moldova, și anume, declarația din alin (1) este strictă și nu lasă pe nimeni la îndoială despre o dualitate: într-un timp, dreptul la

³Convenția Europeană cu privire la drepturile și libertățile omului, *Ratificată prin Hot. Parl. nr.1298-XII din 24.07.97.*

⁴ Vezi Convenția a III-a de la Geneva din 1949, în *Handbook of the International Red Cross and Red Crescent Movement*, 13th ed., Geneva, 1994, pag. 68 și 84.

⁵ Vezi art.75.4, Protocolul adițional I din 1977, *Handbook of the International Red Cross and Red Crescent Movement*, 13 th ed., Geneva, 1994, pag. 68 și 84.

⁶ *Minelli v. Switzerland* (25.3.83) <http://www.echr.coe.int/echr/en/hudoc/>

⁷ U.N.Doc.HRI/GEN/1/Rev.6 at 135 (2003); alin.7.

⁸ *Krause v Switzerland* (3.10.78) [http://www.echr.coe.int/echr/en/hudoc.](http://www.echr.coe.int/echr/en/hudoc/)

⁹ *Frunke v France* (25.10.1993) <http://www.echr.coe.int/echr/en/hudoc/>

apărare aparține oricui, fără nici un fel de excepție. Limitarea dreptului la apărare ar fi evident o încălcare a prevederilor Constituției. Curtea Constituțională a precizat că *Legea Supremă garantează dreptul la apărare și nu obligațiunea de a se apăra*¹⁰. În același timp, partea (1) a articolului implică și dreptul oricărei persoane de a ataca prin intermediul instanțelor judiciare acțiunile statului prin care se presupune că dreptul la apărare a fost violat și, în același timp, obligația instanțelor, în cauzele admisibile, de a examina cauza respectivă și de a se pronunța public în mod legal și argumentat. Dreptul la apărare este înscris în tratatele internaționale din domeniul drepturilor omului la care Republica Moldova este parte¹¹.

Dreptul la apărare reflectă un principiu esențial justiției – ideea conform căreia *toate părțile la proces sînt egale*, că ambele părți la proces trebuie să posede o posibilitate egală de a prezenta cauza lor, și că nici *una din părți nu trebuie să aibă un avantaj substanțial față de oponent*. Principiul de asemenea prevede *obligația instanței* de a veghea asupra respectării acestui principiu de către părți în timpul procesului¹². Principiul egalității părților la proces derivă din dreptul la egalitate înscris în art.16 (2) al Constituției: *toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice*, la fel și din dreptul constituțional al *fiecărui om de a-și cunoaște drepturile* (art.23). În viziunea Avocatului parlamentar art.10 alin.(1) al Legii cu privire la colegiul disciplinar și răspundere disciplinară a judecătorilor, ce ține de dreptul Procurorului General, membru de drept al Consiliului Superior al Magistraturii de a intenta proceduri disciplinare îngrădește și dreptul constituțional al cetățeanului din art. 26 al Constituției Republicii Moldova – dreptul la apărare indirect prin această pîrghie pe care o are asupra judecătorilor și instanțelor de judecată.

Încălcarea art. 116 din Constituția Republicii Moldova, coroborat cu art. 5 al 3 din CEDO

Conform art.116 al.1 al Constituției Republicii Moldova, judecătorii instanțelor judecătorești sunt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.

Conform prevederilor art.119 al Constituției Republicii Moldova împotriva hotărîrilor judecătorești, părțile interesate și organele de stat competente pot exercita căile de atac, în condițiile legii.¹³

Concomitent, o atare stare de lucruri contravine prevederilor art.6 din Constituție, în conformitate cu către, în Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sunt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției.

Capitolului VIII (art.300-313) al Codului de procedură penală al Republicii Moldova reglementează sfera controlului judiciar al procedurii prejudiciare efectuate de către organele de urmărire penală și ale organelor care exercită activitate operativă de investigații de către judecătorul de instrucție.¹⁴

¹⁰ Curtea Constituțională a Republicii Moldova, Hotărîre nr.22 din 30.06.1997 privind constituționalitatea unor articole din Codul de procedură penală, Publicat : Monitorul Oficial Nr. 146.

¹¹ CCPR General Comment No. 13: Equality before the courts and the right to a fair and public hearing by an independent court established by law (Art. 14): . 13-04-1984, HRI/GEN/1/Rev.9 (Vol. I), p186, alin.11. Art.64 (1), Art.66 (1) și Art.67 (1), Codul de Procedură Penală, Cod Nr. 122 din 14.03.2003, Publicat: 07.06.2003 în Monitorul Oficial Nr. 104-110, art Nr : 447.

¹² Short guide to the European Convention on Human Rights, Council of Europe, 1991, p.39.

¹³ Constituția RM din 29 iulie 1994

¹⁴ Codului de procedură penală al RM, nr. 122-XV din 14.03.2003

Aparent, sensul normei legale citate nu trezește suspiciuni referitor la constituționalitatea sa, prezumându-se că Procurorul General al Republicii Moldova, fiind membru din oficiu al Consiliului Superior al Magistraturii și fiind conform prevederilor Capitolului 1 al Codului de procedură penală al Republicii Moldova și parte în proces, (partea acuzării), nu va abuza de acest drept și nu va crea o practică defectuoasă în sensul încălcării principiului independenței judecătorilor și inamovibilității lor.

Însă, practica de ultimă oră denotă contrariul, și anume prin inițierea de către Procurorul General al Republicii Moldova a unui șir de proceduri disciplinare în privința judecătorilor de drept comun și în special în privința judecătorilor de instrucție, se creează în cadrul Procuraturii Generale „o proprie inspecție judiciară”, în afara oricărui cadru legal. Care, se autosizează și conform citatului din dispozițiile Procurorului General **„verifică materialele privind încălcările legislației admise în cadrul înlăptuirii justiției de către judecătorul.....”**.

Această sintagmă ține de domeniul istoric al competenței procurorului în materie de supraveghere a respectării legislației și este absolut inoportună și neconstituțională prin prisma art.123 al Constituției Republicii Moldova, care stabilește expres limita competenței Consiliului Superior al Magistraturii și anume care doar asigură numirea, transferarea, detașarea, promovarea în funcție și aplicarea de măsuri disciplinare față de judecători.

Astfel, neconstituționalitatea dreptului Procurorului General, ca membru din oficiu să intențeze proceduri disciplinare, derivă și din următoarele acte normative internaționale.

În temeiul Principiilor fundamentale asupra independenței sistemului judiciar, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei s-a adresat statelor membre cu Recomandarea nr.(94) 12 din 13.10.1994, adoptată la a 518-a reuniune a delegaților miniștrilor¹⁵, indicând în Principiul 1 punctul 3 lit.d) 1 Recomandării, că în procesul de luare a deciziilor, judecătorii trebuie să fie independenți și să acționeze fără nici o restricție și fără a face obiectul vreunor influențe, sugestii, presiuni, amenințări sau imixțiuni, directe sau indirecte, indiferent din partea cărei persoane vin și sub ce motiv. Legea trebuie să prevadă sancțiuni contra persoanelor care încearcă să influențeze judecătorii sub orice formă. Judecătorii trebuie să fie absolut liberi să hotărască în mod imparțial asupra cauzelor cu care sunt sesizați, în baza convingerii lor intime, a propriei interpretări a faptelor și în conformitate cu normele de drept în vigoare. Judecătorii nu trebuie să fie obligați să dea socoteală vreunei persoane străine de puterea judiciară asupra rezolvării date cauzelor lor.

Recomandarea CM/Rec (2010)12 a Comitetului de Miniștri către Statele Membre cu privire la judecători¹⁶: Independență, eficiență și responsabilitățile, adoptată de Comitetul Miniștrilor la 17.11.2010, în temeiul art.15b al Statutului Consiliului Europei care la Cap.II p.11 indică expres că independența judecătorilor trebuie să fie considerată o **garanție a libertății, a respectării drepturilor omului și a aplicării imparțiale a legii. Imparțialitatea și independența judecătorilor sînt esențiale pentru a garanta egalitatea părților în fața instanței.**

Subsidiar actelor internaționale menționate, o deosebită relevanță le au și Avizele Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE).

¹⁵Principiilor fundamentale asupra independenței sistemului judiciar, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei s-a adresat statelor membre cu Recomandarea nr.(94) 12 din 13.10.1994, adoptată la a 518-a reuniune a delegaților miniștrilor

¹⁶Recomandarea CM/Rec (2010)12 a Comitetului de Miniștri către Statele Membre cu privire la judecători

Astfel, în Avizul nr.1 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE)¹⁷ despre standardele privind independența judiciară și inamovibilitatea judecătorilor, s-a statuat că procedurile civile, penale și disciplinare privind judecătoria trebuie să fie însoțite de astfel de garanții care protejează cu desăvârșire independența judecătorească, și anume, să elimine orice control administrativ al deciziilor judiciare.

La fel este relevant și Avizul nr.3 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) din 19.11.2002 privind imperativele profesionale aplicabile judecătorilor și în mod deosebit a deontologiei, comportamentelor incompatibile și imparțialității¹⁸, în care Consiliul Consultativ a decis la Capitolul Răspundere Disciplinară, că (pct.67) o întrebare importantă este dacă se pot lua măsuri de către persoane care susțin că au suferit pe urma erorii profesionale a unui judecător. Asemenea persoană trebuie să aibă dreptul de a înainta orice plângere persoanei sau organismului răspunzător de inițierea acțiunilor disciplinare. Dar ele nu pot avea dreptul de a iniția personal sau de a insista pentru acțiuni disciplinare. Trebuie să existe **un filtru**, astfel judecătoria se pot găsi adesea în situația de a suporta proceduri disciplinare, inițiate de litiganții dezamăgiți.

În Avizul nr. 12 (2009) al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) și Avizul nr. 4 (2009) al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE) În atenția Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind relația dintre judecători și procurori, Strasbourg, 08 decembrie 2009¹⁹, se menționează:

Administrarea corectă a justiției necesită existența principiului egalității armelor între acuzare și apărare, dar și respect pentru independența instanței, a principiului separării puterilor și a forței juridice obligatorii a hotărârilor definitive și irevocabile.

Judecătoria și procurorii trebuie să beneficieze de independență în ceea ce privește exercitarea funcției și trebuie să fie independenți unii față de ceilalți.

CCJE și CCPE fac trimitere la jurisprudența relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului privind articolul 5 alineatul 3 și articolul 6 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale. În special, se referă la hotărârile în care Curtea a recunoscut cerința independenței față de Executiv și de părți a oricărui ofițer autorizat prin lege să exercite puteri judiciare, dar care nu exclude subordonarea față de o instanță judiciară ierarhică independentă. Atribuirea oricăror funcții judiciare procurorilor trebuie să fie restrânsă la cazurile care implică în special sancțiuni minore, nu trebuie să fie exercitate în paralel cu dreptul de a efectua urmărirea penală în același caz și nu trebuie să prejudicieze dreptul persoanei acuzate de a beneficia în asemenea cauze de o hotărâre pronunțată de către o autoritate imparțială și independentă care exercită o funcție judiciară.

Acțiunile și conduita procurorului și a judecătorului nu trebuie să pună la îndoială imparțialitatea lor subiectivă și obiectivă și trebuie să fie clar că ei au misiuni diferite. Judecătoria și procurorii trebuie să se bucure de independență în raport cu funcția pe care o dețin și, de asemenea, să fie independenți unul de altul și să pară a fi ca atare. În ochii societății și ai părților aflate în litigiu nu trebuie să existe nici-un semn de complicitate între judecători și procurori sau vreo confuzie în privința celor două funcții.

¹⁷Avizul nr.1 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE)¹⁷ despre standardele privind independența judiciară și inamovibilitatea judecătorilor

¹⁸Avizul nr.3 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) din 19.11.2002 privind imperativele profesionale aplicabile judecătorilor și în mod deosebit a deontologiei, comportamentelor incompatibile și imparțialității

¹⁹Avizul nr. 12 (2009) al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) și Avizul nr. 4 (2009) al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE) În atenția Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind relația dintre judecători și procurori, Strasbourg, 08 decembrie 2009

Procurorii trebuie să respecte strict independența și imparțialitatea judecătorilor, în special ei nu vor pune la îndoială deciziile judecătorești și nici nu vor împiedica executarea acestora, în afara exercitării căilor de recurs sau procedurilor similare.

Procurorii și judecătorii trebuie să își desfășoare activitatea în mod corect, imparțial, obiectiv și consistent, trebuie să respecte și să promoveze drepturile omului și să încerce să asigure funcționarea promptă și eficientă a sistemului judiciar.

Procurorii trebuie să se abțină să facă comentarii și afirmații publice care pot crea impresia exercitării unei presiuni directe sau indirecte asupra instanței în vederea pronunțării unei anumite soluții, sau care pot afecta negativ echitatea procedurii judiciare.

Potrivit pct. 66 și pct. 70 din Recomandarea CM/REC (2010)12 a Comitetului de Miniștri către statele membre “Cu privire la judecători: independența, eficiența și responsabilitățile”²⁰, judecătorii nu trebuie să poarte răspundere personală în cazul în care decizia lor este infirmată sau modificată într-o cale de atac. Nu poate fi antrenată răspunderea civilă sau disciplinară a unui judecător pentru modul de interpretare a legii, apreciere a faptelor sau evaluare a probelor, cu excepția cauzelor când legea a fost încălcată cu rea-credință sau neglijență gravă.

Putem conchide că judecătorul are un rol hotărâtor în statul de drept, deoarece acesta nu poate funcționa cu adevărat decât sub controlul unui judecător, ceea ce implică faptul ca el să-și poată impune puterea de control în raport nu numai cu cetățenii, ci și cu celelalte puteri.

Pe de altă parte, se mai impune concluzia că independența nu este un privilegiu al judecătorului, ci o *garanție* a posibilității acestuia de a-și exercita rolul social; mai mult, nici măcar drept garanție independența nu este instituită în interesul sau în favoarea magistratului, ci în interesul justițiabilului, pentru protejarea drepturilor și libertăților acestuia.

Astfel fiind, într-un stat de drept, independența judiciară constituie o valoare fundamentală cu caracter indispensabil și absolut. Este indispensabilă căci, în lipsa ei, ar fi afectată însăși ordinea constituțională a statului, iar valorile democratice ar deveni iluzorii, în lipsa posibilității de protejare a lor prin puterea de imperium a judecătorului.

Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, s-a statuat incontestabil că procurorii sunt supuși controlului puterii executive. Simplu fapt că aceștia sunt apărătorii interesului general al societății nu este suficient pentru a le conferi un statut de organ al magistraturii. Procurorii îndeplinesc funcția de urmărire penală, iar poziția lor procesuală trebuie considerată ca fiind aceea de parte acuzatoare în cursul procedurii (*CEDO, Hotărîrea Niedbala v/s Polonia, 4 iulie 2000*)²¹.

Curtea a considerat că noțiunea de magistrat nu se confundă cu cea de judecător, însă persoana în cauză trebuie să îndeplinească anumite condiții pentru a putea fi considerat magistrat. Prima dintre ele constă în independența față de executiv și față de părți, neputînd fi magistrați acei care are forme de subordonare față de executiv ori cel care poate să reprezinte partea acuzatoare în cadrul fazei de judecată (*CEDO Schiesser contra Elveției, 4 decembrie 1979*)²².

Potrivit Hotărîrii pentru controlul constituționalității prevederii art.22 alin.(1) lit.p) din Legea nr.544-XIII din 20 iulie 1995 “Cu privire la statutul judecătorului” în redacția

²⁰Recomandarea CM/REC (2010)12 a Comitetului de Miniștri către statele membre “Cu privire la judecători: independența, eficiența și responsabilitățile

²¹*CEDO, Hotărîrea Niedbala v/s Polonia, 4 iulie 2000*

²²*CEDO Schiesser contra Elveției, 4 decembrie 1979*

Legii nr.152 din 8 iulie 2010 “Pentru modificarea și completarea unor acte legislative”nr. 12 din 07.06.2011²³,s-a statuat „Independența judecătorului este o premisă asumată de stat prin norma constituțională și este o garanție de înfăptuire a justiției, iar aceasta prezumă că nimeni nu poate interveni în deciziile și modul de gândire ale unui judecător, decât în strictă conformitate cu legislația în vigoare.

Curtea Constituțională constată că principiul independenței judecătorului, consfințit de art.116 din Constituția Republicii Moldova, precum și de Legea cu privire la statutul judecătorului, reprezintă o garanție a eficienței justiției, iar statutul judecătorului nu trebuie raportat sau asimilat cu cel al altor autorități publice, indiferent de ierarhia acestora în stat.

Deoarece într-o societate democratică judecătorul nu poate fi la adăpostul unei imunități absolute, se reliefează problema condițiilor și modalităților de angajare a răspunderii judecătorului. În același timp, angajarea răspunderii acestuia trebuie făcută sub rezerva unei prudențe determinate de necesitatea garantării independenței și libertății judecătorului *contra tuturor presiunilor induse*”.

„Consiliul Superior al Magistraturii, în calitate de instanță disciplinară, pentru a reține în sarcina judecătorului săvârșirea unei abateri disciplinare, trebuie să stabilească dacă sînt întrunite elementele constitutive ale acesteia, respectiv *latura obiectivă și subiectivă*. În lipsa unuia dintre aceste elemente constitutive abaterea disciplinară nu subzista și, deci, nu poate fi angajată răspunderea disciplinară a judecătorului.

În lumina abordării evolutive și dinamice a Convenției de Curtea Europeană, este inadmisibilă responsabilizarea “automată” a judecătorilor în asemenea situații, fără a demonstra latura obiectivă și subiectivă a abaterii disciplinare”.

Prin urmare, între procuror, care este parte în proces și judecător, în condițiile art.10 al.1 Legea cu privire la colegiul disciplinar și răspundere disciplinară a judecătorilor nr.950-XIII din 19.07.96.²⁴ nu există un așa filtru, el direct este investit cu dreptul de a iniția proceduri disciplinare, dispunînd de „o armă” în plus, absolut neconstituțională, în exercitarea atribuțiilor sale procesuale.

Spre exemplu în legislația română conform art. 44 din Legea Nr. 317 republicată din 1 iulie 2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii²⁵, statuează că, Acțiunea disciplinară în cazul abaterilor săvârșite de un judecător se exercită de Inspekția Judiciară, prin inspectorul judiciar, de Ministrul Justiției sau de președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Acțiunea disciplinară în cazul abaterilor săvârșite de procurori se exercită de Inspekția Judiciară, prin Inspectorul Judiciar, de Ministrul Justiției sau de Procurorul General al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

Pornirea procedurilor disciplinare și tragerea abuzivă la răspundere disciplinară a magistraților, pe cauze în care Procurorul General reprezintă partea acuzării, determină corpul de magistrați să fie ușor influențați și manipulați pe anumite categorii de pricini și să exercite actul de justiție nu în baza Constituției și legilor, dar cu totul pe alte criterii. Acest lucru este inadmisibil, deoarece, în spațiul european, este unanim recunoscut că

²³Hotărîrii pentru controlul constituționalității prevederii art.22 alin.(1) lit.p) din Legea nr.544-XIII din 20 iulie 1995 “Cu privire la statutul judecătorului” în redacția Legii nr.152 din 8 iulie 2010 “Pentru modificarea și completarea unor acte legislative” nr. 12 in 07.06.2011

²⁴Legea cu privire la colegiul disciplinar și răspundere disciplinară a judecătorilor nr.950-XIII din 19.07.96

²⁵Legea Nr. 317 Republicată*) din 1 iulie 2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii

judecătorii sunt independenți și inamovibili și înfăptuiesc justiția pe principiile contradictorialității și egalității părților în proces.

Onorată Curte,

Avîndu-se în vedere cele expuse și în scopul asigurării respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului garantate de Constituția Republicii Moldova și de actele și tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, în temeiul art.31 din Legea cu privire la avocații parlamentari,

Solicit:

- 1) Admiterea prezentei Sesizări spre examinare;
- 2) Declararea neconstituționalității sintagmei „orice membru” cuprinse în art.10 al.1 din Legea cu privire la colegiul disciplinar și răspundere disciplinară a judecătorilor nr.950-XIII din 19.07.96, în partea ce ține de dreptul Procurorului General, membru de drept al Consiliului Superior al Magistraturii de a intenta proceduri disciplinare.
- 3) Solicităm Curții Constituționale, în temeiul art. 79 al Codului jurisdicției constituționale, de a expedia o adresă Parlamentului Republicii Moldova privind modificarea sintagmei „orice membru” cuprinse în art.10 al.1 din Legea cu privire la colegiul disciplinar și răspundere disciplinară a judecătorilor nr.950-XIII din 19.07.96, cu sintagma „orice membru, cu excepția Procurorului General”.

Cu respect,

Aurelia GRIGORIU,
Avocat parlamentar